gemeente
Haarlemmermeer

Aan de Rekenkamercommissie van Haarlemmermeer

Postbus 250
2130 AG Hoofddorp

Bezoekadres:
Taurusavenue 100
Hoofddorp
Telefoon 0900 1852

Verzenddatum

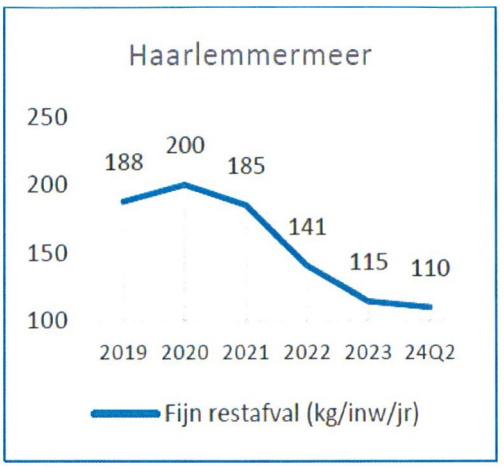
13 FEB. 2025

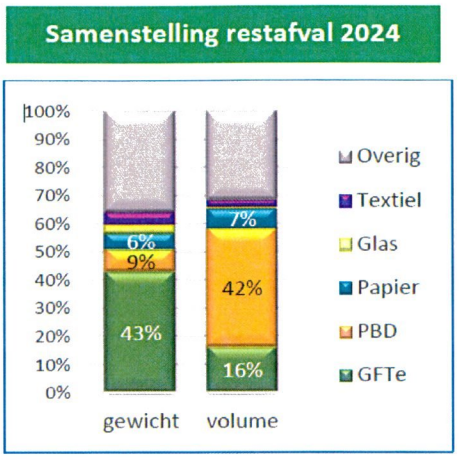
Cluster Beheer en Onderhoud
Inlichtingen Saskia de Wit
Telefoon 0900 1852
Uw brief
Ons kenmerk XS-25012110.805
Bijlage(n) Bewonerstevredenheidsonderzoek 2023
Onderwerp Bestuurlijke reactie rekenkameronderzoek 'De nieuwe manier van afval scheiden'

Geachte heer, mevrouw,

Op 19 december 2024 ontvingen wij de rekenkamernota 'De nieuwe manier van afval scheiden', rekenkameronderzoek naar VANG beleid en het bijbehorende feitenrapport van RoyalHaskoning/DHV (RHK/dhz) voor bestuurlijke wederhoor.
In deze brief gaan wij in op de aanbevelingen, de conclusies en de beschouwing van de Rekenkamer.

Voorbeschouwing
Wij zien de bevindingen van de Rekenkamer als steun voor ons afvalbeleid, de 'nieuwe manier van afval scheiden' (VANG) en kunnen ons grotendeels vinden in de aanbevelingen en de conclusies. Uit de Rekenkamernota blijkt dat wij een goede keuze hebben gemaakt door bronscheiding in te voeren voor afvalinzameling in plaats van nascheiding en dat VANG wat betreft beleid, service voor de inwoner, kosten en opbrengsten en milieuprestaties tot goede resultaten leidt.
VANG heeft vanaf de start in april 2021 tot en met 2024 geleid tot bijna een halvering van de hoeveelheid restafval. Hierdoor wordt jaarlijks ongeveer 15.000 ton aan grondstoffen niet verbrand, maar opnieuw benut. Deze restafvalvermindering heeft tot kostenbesparing geleid. Dat is van belang voor inwoners, zeker ook gezien de extra kosten vanwege de huidige lachgasproblematiek.
Ondanks de verandering van de inzamelsystematiek geven inwoners de afvalinzameling gemiddeld een 7.1. Dat blijkt uit het bewonerstevredenheidonderzoek dat Integron heeft uitgevoerd (zie bijlage). Uit de sorteeranalyses - waarbij gekeken wordt hoeveel grondstoffen er nog in het restafval zitten - en uit de beste resultaten in Nederland, blijkt dat er nog voldoende ruimte is voor verbetering.

Aanbevelingen van de Rekenkamer
De rekenkamer doet de volgende aanbevelingen aan het college:

Aanbeveling 1

1. *"Zet in op een verdere reductie van de hoeveelheid restafval en het bevorderen van het juiste scheidingsgedrag bij inwoners. Dit kan bijvoorbeeld door:*

a. *Het informeren van inwoners over afval scheiden: welk afval hoort waar? Stem de inhoud van de communicatie af op zaken die inwoners belangrijk vinden, zoals bijvoorbeeld:*
   - *milieuvoordelen*
   - *een schone en veilige leefomgeving zonder bijplaatsingen en zwerfafval*
   - *een redelijke afvalstoffenheffing*
   - *een gevoel van rechtvaardigheid om anderen niet te laten opdraaien voor extra kosten en overlast*
   - *verantwoordelijkheid voor toekomstige generaties*
   - *samenwerking in de buurt*

b. *VANG beleid ook in te voeren in de niet-VANG wijken.*

Onze reactie
Wij nemen deze aanbeveling over en zetten met ons beleid verder in op restafvalreductie. Dit doen wij door het bevorderen van een correcte afvalscheiding. Hierbij brengen wij de volgende nuanceringen aan:

- het verbeteren van een juiste afdankinstructie op de juiste plek, plaats en communicatiemiddel;
- de kosten van de afvalinzameling en – verwerking worden volledig gedekt door inkomsten uit de afvalstoffenheffing;
- een prijsprikkel gericht op restafvalvermindering;

Toelichting: de kosten voor verkeerd aanbieden van afval worden collectief betaald, omdat toerekening aan de veroorzakers vrijwel onmogelijk is en hoge kosten met zich meebrengt. Door inwoners te informeren en handelingsperspectief te bieden, stimuleren wij hen om op een juiste manier afval aan te bieden. Zie bijvoorbeeld:
https://haarlemmermeergemeente.nl/informeer-online/resultaten-vang-positief-lachgascilinders-zorgen-voor-problemen

Na de evaluatie van VANG2020 zullen wij de gemeenteraad voorstellen de wijken waar 'een nieuwe manier van afval scheiden' niet is ingevoerd, ook mee te nemen om de hoeveelheid restafval ook in deze wijken te verminderen. Hierbij gaat het om de volgende wijken: Floriande, Stadscentrum Hoofddorp, de Verzetsheldenbuurt, Jansoniushof, en de Fruittuinen en delen van de kernen Lisserbroek, Haarlemmerliede, Halfweg, Penningsveer, Spaandam en Spaarnwoude. Zie voor een schematisch overzicht de infographic op de website 'Een nieuwe manier van afvalscheiden', de ongewijzigde wijken: https://haarlemmermeergemeente.nl/een-nieuwe-manier-van-afval-scheiden/nieuwe-manier-van-afvalscheiden

Aanbeveling 2
Evalueer over enkele jaren de nieuwe manier van afval scheiden onder inwoners en betrokken partijen (waaronder Meerlanden) en ga na waar mogelijkheden tot verdere reductie van het restafval liggen. Dit rekenkamerrapport kan hierbij als een soort nulmeting gebruikt worden. Betrek bij het zoeken naar verbeteringen ook vergelijkbare gemeenten en de keuzes die zij hebben gemaakt."

Onze reactie
Het is een onderdeel van de beleidscyclus om beleid te evalueren en aan de hand daarvan tot verbeteringen te komen. Eén van de instrumenten die wij hiervoor gebruiken is deelname aan de benchmark huishoudelijk afval. Meer informatie hierover treft u aan op de website https://www.benchmarkafval.nl/publicaties/

Conclusies van de Rekenkamer
De Rekenkamer komt tot de volgende conclusies:
Beleid:
- De gemeente voldoet met de nieuwe manier van afval scheiden aan de doelen voor een circulaire economie van de Rijksoverheid (VANG).
- De ambitie van het college bij de start van VANG in 2016 was niet realistisch.
- Bronscheiding past bij de aard van de gemeente.
- Inwoners zijn betrokken bij de keuze voor inzamelmiddelen.
- VANG-beleid realiseert een aanzienlijke daling van de hoeveelheid restafval.

Service voor de inwoner
- Inwoners van Haarlemmermeer krijgen een hoog serviceniveau.
- Inwoners hebben tijd nodig om te wennen.

Kosten en opbrengsten
- VANG leidt tot kostenbesparing, maar minder dan verwacht.
- Kosten bij hoogbouw vallen hoger uit dan bij laagbouw.

Milieuprestaties
- Circulaire economie en kostenbesparing gaan hand in hand.
- De hoeveelheid restafval is aanzienlijk afgenomen, maar verdere reductie is mogelijk.

Reactie op de conclusies

Wij zijn het eens met de conclusies, uitgezonderd de volgende conclusies:

- De ambitie van het college bij de start van VANG in 2016 was niet realistisch;

Onze reactie:
Het doel van de ambitie was om de bewonerswerkgroepen uit te dagen de best behaalde resultaten te benaderen of zelfs te evenaren. Onze uitdagende VANG-ambitie heeft tot heel goede resultaten geleid.
Op basis van de afval inzamelproeven in co-creatie met inwoners heeft de gemeenteraad gekozen voor bronscheiding om zo de hoeveelheid restafval te verminderen. Aan de bewonerswerkgroepen is de ambitie als ontwerpcriterium meegegeven. Deze ambitie is gebaseerd op het best behaalde restafval inzamelresultaat (het minste restafval). Dit heeft ertoe geleid dat 3/4 restafval vermindering is behaald in de wijken met rolemmer inzameling. De hoeveelheid restafval verminderde in de proef naar 47 kg per inwoner per jaar.

De ambitie om de kosten te halveren is door de bewonerswerkgroepen meegenomen maar niet volledig omarmd. Dit bleek vooral in de gemengde wijk (hoogbouw en laagbouw) met ondergrondse containers. Hier waren de kosten van de inzamelproef zeer hoog, terwijl de inzamelresultaten achterbleven. In deze wijk is de afvalinzameling dan ook ongewijzigd gebleven. De hoeveelheid restafval is in deze wijken hoog, evenals de kosten.
In voormalig Haarlemmerliede en Spaarnwoude werd 340 kg restafval gemaakt waarbij de afvalstoffenheffing € 100 per huishouden hoger was. Deze situatie, naast autonome prijsstijgingen en de hoeveelheid restafval, maakt dat de ambitie om de kosten te halveren nog niet kon worden gerealiseerd.

Op pagina 6 van het raadsvoorstel Aanpak 'Van afval- naar grondstofinzameling' (2018.0030093) is als volgt toegelicht hoe de ambitie bedoeld was:
'Ontwerpcriteria voor dit co-creatie proces waren een vermindering van de hoeveelheid restafval gericht op 24 kg per inwoner per jaar in 2021 en een kostenreductie waardoor de afvalstoffenheffing met 50% kan dalen (op basis van een kostendekkende afvalstoffenbegroting, prijspeil 2014).'

- Kosten bij hoogbouw vallen hoger uit dan bij laagbouw;
  - een hoog serviceniveau voor de huishoudens (een hoge inzamelfrequentie door afvalinzamelaar Meerlanden);

Onze reactie:
Persoonlijke inzamelmiddelen geven op alle vlakken een beter resultaat (aanbiedgedrag, milieu en kosten). Afvalinzameling bij woningen zonder buitenruimte zijn echter gebonden aan verzamel-inzamelmiddelen. De hoge kosten van de niet-VANG wijken zijn ook in het resultaat verwerkt dat in het rekenkamerrapport is berekend en geven daarmee geen zuiver beeld van de exploitatiekosten van VANG2020.
Voor wat betreft de hoge inzamelfrequenties: de volumes van de verzamel-inzamelmiddelen zijn afgestemd op de hoeveelheid aangesloten woningen. Hierbij is het uitgangspunt dat volstaan kan worden met wekelijkse leging. Dit is bedrijfseconomisch het meest voordelig. In hoog stedelijke gebieden zoals Hyde Park is dit vanwege de beperkte openbare buitenruimte niet mogelijk en daarom zal op die locaties frequenter moeten worden geleegd.

Reactie op de beschouwing
Wij geven graag nog een reactie op paragraaf 4.2 'Wat gaat goed'. Hierin is vermeld:
"Ook wordt in Haarlemmermeer meer PBD en van betere kwaliteit ingezameld dan er gemiddeld in Nederland met nascheiding wordt gerealiseerd."

Onze reactie:
Niet alleen de kwaliteit van bron gescheiden PBD is beter, maar ook de kwantiteit en daardoor kent deze inzameling een betere financiële opbrengst.
Dit blijkt onder andere uit de schadeclaim die zeven gemeenten (Haarlem, Heemstede, Bloemendaal, Diemen, Aalsmeer, Amstelveen en Zandvoort) in 2019 bij AEB hebben ingediend vanwege tegenvallende prestaties van nascheiding. Het beoogde scheidingsrendement van 23% werd niet gehaald. In plaats daarvan bleef dat steken op gemiddeld 6%, met uitschieters naar beneden van 3%.

Wij verwachten u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
burgemeester en wethouders van de gemeente Haarlemmermeer,

de secretaris,	de burgemeester,
Cees Vermeer	Marianne Schuurmans-Wijdeven